

سیر نگرش غرب به اسلام؛ از جنگ‌های صلیبی تا عصر خردگرایی

در دوران قرون وسطا هیچ اثری با دید منطقی یا معتدل نسبت به اسلام وجود ندارد؛ در اثر جنگ‌های صلیبی، انواع افسانه‌ها در طعن و انکار اسلام و مسلمانان در بین اروپائیان شایع شده بود که از قرن 17 میلادی به بعد و با ظهور خردگرایی، این نگرش تا حدی جنبه اعتدالی پیدا کرد.

در دوران قرون وسطا هیچ اثری با دید منطقی یا معتدل نسبت به اسلام وجود ندارد؛ در اثر جنگ‌های صلیبی، انواع افسانه‌ها در طعن و انکار اسلام و مسلمانان در بین اروپائیان شایع شده بود که از قرن 17 میلادی به بعد و با ظهور خردگرایی، این نگرش تا حدی جنبه اعتدالی پیدا کرد.

علیرضا روحی، مدیر گروه تاریخ و تمدن اسلامی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به ارائه سخنانی درباره چگونگی مواجهه دنیای غرب با اسلام، قرآن و شخصیت پیامبر مکرّم اسلام(ص)، دیدگاه مشتشرقان درباره اسلام و پیامبر(ص) و نیز منابع مطالعات اسلامی غربیان درباره اسلام و پیامبر(ص) پرداخت.

وی اظهار کرد: در قرن 12 میلادی اولین ترجمه قرآن به زبان لاتین توسط پتروس واجب التکریم انجام شد. این ترجمه تا مدت‌ها تنها منبع اروپائیان برای شناخت قرآن بود و از پیامبر اکرم(ص) نیز تصویر بسیار مبهمی و در عین حال بدبینانه‌ای داشتند و حتی واژه‌هایی مانند ماهومد، ممتری و مشابه آن را برای پیامبر(ص) و مسلمانان به کار می‌گرفتند و این مطلب به‌ویژه در دوره جنگ‌های صلیبی برجسته‌تر بود.

تصویر اسلام و پیامبر(ص) در میان صلیبیون

روحی ادامه داد: در دوره جنگ‌های صلیبی، صلیبیون عنوان ماهومد (ماهومت) را بارها برای پیامبر(ص) به کار می‌گرفتند. آنان متأثر از افرادی مانند ویلیام دنبار، پیتیر معزز و دیگران، تصویر بسیار وحشتناکی از اسلام ارائه می‌کردند و از پیامبر عزیز اسلام(ص)، نعوذ بالله، به عنوان شیطان تعبیر کرده و ایشان را رئیس تشریفات جهنم معرفی می‌کردند و همین مسائل باعث شده بود تا به تدریج نگرشی بسیار منفی در ذهن اروپاییان نسبت به اسلام شکل بگیرد.

مذهب پروتستان و اسلام

این محقق و پژوهشگر با اشاره به این‌که اروپاییان حتی در طی دوره جنگ‌های صلیبی به راحتی عنوان دجال را برای پیامبر(ص) به کار می‌گرفتند، خاطرنشان کرد: در همین دوره‌هاست که اندک‌اندک مذهب پروتستان در اروپا ظهور می‌کند؛ مارتین لوتر از بزرگان متفکرین اروپایی که از رهبران این نهضت است، اثری از مونت کروچه با عنوان «قرآن و اسلام»؛ در رد قرآن؛ را به آلمانی ترجمه می‌کند که سراسر تهمت است.

وی تصریح کرد: این نگرش منفی و سیاه اروپاییان به اسلام و پیامبر(ص) در دوره جنگ‌های صلیبی و پس از آن همچنان ادامه می‌یابد و عامل اصلی آن نیز نزاع و جنگ آنان با مسلمانان بوده است؛ زیرا آنان به طور مستقیم در نبرد با مسلمانان بودند و آنان را به مثابه بدترین دشمن خود تلقی می‌کردند و از همین روی، انواع و اقسام افسانه‌ها نسبت به اسلام و مسلمانان در بین آنان شایع شده بود و در این دوره هیچ نمونه‌ای را نمی‌توان یافت که دید منطقی یا معتدلی نسبت به اسلام یا مسلمانان داشته باشد.

ظهور خردگرایی و نگاه اعتدالی به اسلام

استادیار گروه تاریخ دانشگاه علوم اسلامی رضوی مشهد افزود: پس از این دوره از قرن 17 میلادی به بعد و با ظهور خردگرایی و کسانی چون دکارت و ...، اندک‌اندک شخصیت‌هایی ظهور می‌کنند که آثار و تألیفات آنان درباره اسلام و مسلمانان تا حدی از جنبه اعتدالی برخوردار است. به عنوان نمونه فردی به نام «ولیلو» در سال 1782 اثری با نام «قرآن و اسلام»؛ در دفاع می‌کند.

این محقق و پژوهشگر تصریح کرد: با این حال در این دوره همچنان آن دیدگاه منفی مبتنی بر طعن و انکار غلبه دارد، چنان‌که «ژان آنتوان گوئر» کتابی در دو جلد تألیف کرده و متأسفانه با همان نگاه قرون وسطایی، تهمت‌های خاصی را به مسلمانان می‌زند. همچنین فردی با نام «دیدرو» نیز تهمت‌های زشتی به اسلام و پیامبر(ص) می‌زده است.

وی ادامه داد: در همین دوره‌ها بود که «ولتر؛« نمایشنامه‌ای با عنوان «ماهومد و فاناتیسم« (محمد(ص) و تحجر یا تعصب) می‌نویسد که در سال 1742 میلادی به روی صحنه می‌رود؛ نمایشنامه‌ای که در آن، در نهایت تهمت‌زنی کوشیده است تا حداکثر دشمنی خود با مسلمانان را نشان دهد.

مدیر گروه تاریخ و تمدن اسلامی دانشگاه علوم اسلامی رضوی ادامه داد: البته دیدگاه ولتر نسبت به اسلام و مسلمین پس از آشنایی و همراهی با بولن ویلیه که مطالبی در دفاع از اسلام نوشته بود، به تدریج تغییر می‌کند؛ به گونه‌ای که در زمان مرگ، او را به سبب دفاع از اسلام و مسلمانان، کافر به مسیحیت برمی‌شمردند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود عنوان کرد: در قرن هجدهم ترجمه «جرج سیل« از قرآن صورت گرفت؛ این ترجمه جایگاه خاصی یافت و به یکی از مهم‌ترین منابع اروپاییان در باب شناخت اسلام تبدیل شد. او مقدمه مفصلی بر ترجمه خود نگاشت و جدای از اشکالات ترجمه او بر قرآن، در آن مقدمه نیز بسیار کوشید تا بر عقاید متعدد اسلامی اشکال وارد کند.

«سرود ماهومد« از زبان گوته

روحی اضافه کرد: در همین دوره‌ها با شخصی مانند گوته مواجه می‌شویم؛ کسی که کتاب ولتر را ترجمه می‌کند و در پایان ترجمه خود به شدت مسیحیت را مورد انتقاد قرار می‌دهد. گوته در نمایشی با عنوان «ماهومد« نسبت به پیامبر اکرم(ص) اظهار ارادت و در شعری با عنوان «سرود ماهومد« از ایشان دفاع می‌کند و می‌کوشد تا سرچشمه‌های رهایی بشریت را در اسلام معرفی کند.